

PERIÓDICH VERMELI

:: SALUT PÚBLICA :: INTERESSOS POPULARS :: ARTS Y LLETRAS ::

REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ: Ronda de l' Universitat, 96. BARCELONA.

A NOSTRES CORRESPONSALS

Supliquém á tots aquells que estigan en descubert en nostra Administració, se serveixin posarse al corrent, ja sia enviant l' import en sellos de correus ó en libransas de Giro mútuo, á nom del editor EVARISTO ULLASTRES, ó per altre medi segur.

L' ADMINISTRACIÓ

POST-DATA

Senyor Director de LA TRAMONTANA

Jo vos he dit en las tres cartas, de una manera més ó ménos clara:

- ¡Fora ganduls! ¡Visca 'l treball!
- ¡Abaix la miseria! ¡Guerra á la tísica!
- ¡Fora privilegis y privilegiats!
- ¡Mori la injusticia!
- ¡Guerra á la ignorancia!

Que es com si diguessim: qui no treballi que no menji; los productes del treball son del treballador; fora explotats y explotadors; visca la ciencia; visca 'l progrés.

Pero fins aquí no he dit allí ahont habiam de anar. He parlat de destrucció; ara falta lo principal.

Reconeixém que la societat present, com la de sigles endarrera, es *inmoral* y es *injusta*.

Perque:

Reté indegudament lo producte del treball á favor de uns quants y en perjudici de moltíssims més;

Monopolisa la instrucció;

Monopolisa 'l poder;

Condemna al treballador á la miseria y á la ignorancia;

Perque diu que la Revolució es una insensatés, y priva á la Humanitat de progressar, no deixantli altre medi que la Revolució.

Es *inmoral* perque, entre altres cosas:

Autorisa 'l joch y fins l' hi dona caràcter oficial en las rifas, produhintli bons rendiments;

Autorisa y fomenta la prostitució, la vergonyosa, la immoral prostitució, que fins paga contribució al Estat, elevantla aixís á la categoria de una *honrada* industria.

Donchs, si reconeixéu ser certa la lletania anterior, treballéu pera destruir tanta porqueria y proclaméu los sagrats principis de AUTONOMIA y PACTE;

Associeuvos;

Instruiuvos, y seréu forts y seréu lliures.

Comenséu associantvos los productors de cada ofici y de cada localitat;

Establiu llas de germanó los productors de una localitat ab los de l' altra; los de una nació ab los de l' altra nació; los de un continent ab los del altre continent; los d' Europa ab los de América y de tot arreu ahont aleni la Humanitat.

Agrupats tots los productors en sa respectiva secció de ofici y federadas aquestas seccions entre sí, constituïrïan la base del Municipi del porvenir. Federadas las municipalitats entre sí, poden constituir cantons, ó com si diguessim provincias que 's cuydarán de organisar los serveys públichs d' ellas mateixas, com construir carreteras, carrils, telégrafos, teléfonos, conduccions d' ayguas, etc., etc.

Per altra part, establerta la federació de totas las agrupacions productoras de oficis similars, regularán lo cambi y facilitarán l' adquisició dels productes sense intermediari de cap mena que carregui 'l preu, obtenintse aixís tots los productes al preu de cost.

En una organissació semblant no 's necessitaria qui manés, y qui cobrés més que 'ls altres sense fer res.

Per tal consideració debéu associarvos é instruirvos, que seréu forts y establiréu lo regnat de la Moral, la Justicia y la Veritat.

¿Voléu principis més senzills y generosos?

Donchs aquí posa punt final en Pere Pau de l' Antonia, demanant perdó per haber molestat als lectors de LA TRAMONTANA, que, pobre de

mí, tinch la desgracia de ser un ignorant, perque, si be 'ls meus pares volian educarme aprofitant la ensenyansa gratuita, als set anys me posaren á treballar perque 'ls nostres ventrells tenian gana y faltava pá á taula.

PERE PAU DE L' ANTONIA

VIATJANTS

Aquell jove tan tronera que á més d' aixó es embrollon, y que enredar tot lo mon es sols la seva carrera; que després que per tot deu á tothom sempre enmatlleua, sens tenir cap cosa seva sol anar sempre á *Manlleu*.

Y aquell pobre home casat que de tres noyets es pare, y per més que suhi, encare no guanya prou per calsat, y surt á la matinada per treballar tot lo dia, aqueix home sols somia en podé arribá á *Igualada*.

Y aquell pobre qu' es poeta, que passa tota sa vida com se sol dir consumida fent sempre alguna quarteta; que está que no pot menjar per ser sa fortuna escassa, aquest casi sempre passa per l' *Estret de Gibraltar*.

Y aquell pollo que la vida la passa detrás las nenas, que no sab lo que son penas, vivint sempre ab la mentida; que per tot fa 'l tarambana y l' elegant moltas voltas, per viatjá aquet Carnestoltas te molta terra á la *Habana*.

PLAGAS DE BARCELONA

¡¡ APUNTALEULO !!

Que 'l papa se 'n va de Roma; que no se 'n va; que may ha pensat en semblant cosa; que no es cert que 'ls cardenals se 'n hagen ocupat... Tot aixó y molt més s' ha vingut dihent aquestos dias.

Los periódichs fins varen publicar un telégrama d' aquells que á la llegua 's veu d' ahont venen, negant rodonament que fos certa una nova fugida de Egipte.

Y jo 'm pregunto: Homes de Deu; si no es veritat ¿perqué hi ha tant d' interés en negarho? ¿No veyeu que aixó es donar proporcions á la noticia?

Quan los gossos lladran alguna cosa senten, diu l' adagi, y á n' aquí 'ls gossos no son pas aquells que 's fregan las mans de gust al llegir la noticia de la por del papa, sino aquells altres que protestan en los periódichs neos hidrófobos contra la imaginaria profanació de las cendras de Pio ix, malehint tot lo lliberalesch del mon. Aquí 'ls gossos del adagi son los que predicen una nova creuada per anar á redimir (?) al presoner (!!!) del Vaticá y retornarli lo poder temporal, ó siga las riendas y fuet pera gobernar á una part de Italia.

¡ Pobres deshauciats, ploréu, ploréu! Era avans que feyau lo que os dictava 'l fanatisme. Avuy no més podéu demanar. ¡ Demanéu, demanéu!

Lo lliberalisme va imposantse á despit de la vostra llana, y 'l lliberalisme es la negació de todas las mentidas. No os falta pas rahó pera tremolar.

La Espanya es la mateixa nació que tres sigles enrera va enviar un exércit á Italia que va assaltar y saquejar á Roma, capital del paparey, y ¿ ara, tres sigles més tart, voléu que 'ls espanyols vagin á Roma á defensar al papa, que no es inquietat per nin; ¿?

¡ Pobres fanatíchs!

Miréu uns quants datos histórichs que recordan un periódich:

L' anatema papal es auguri de bona fortuna, la benedicció del papa es la crida del mal temps.

Aixís ho ensenya la historia.

Lo papa excomunicá y anatematísá la Inglaterra, y aquesta passá á ser la primera nació del mon.

Lo papa dongué sa benedicció y auxili á Maximiliano pera establir l' imperi á Méjich, y Maximiliano morí com un criminal.

Lo papa benehí á l' Austria en la guerra contra la Prússia, y la nació benehida sufrí la desastrosa derrota de Sadowa.

Lo papa expressá sa simpatía per los Estats del Sur, que eran esclavistas, contra 'ls Estats de la república del Nort, que volian la llibertat dels esclaus, y no cal dir que 'ls afavorits del papa, los amants de la esclavitut dels negres, quedaren vensuts.

Lo papa benehí á D. Cárlos (aquell pillet del as d' oros) y D. Cárlos es portat de tribunal en tribunal, sense corona, tronat y fins sense honra.

Lo papa benehí á Napoleon III per anar á Berlin, y 'l benehit del papa caygué presoner en Sedan, los prussians entraren triomfants á París, capital de la filla predilecta de la Iglesia romana, y 'l benehit Napoleon morí en lo major aislament; revolcantse en un llit de cuchs, pres de cent enfermetats llétjas contréts en lo vici y en las orgías.

Y no para pas aquí la influencia papal.

No había pogut salvar als altres y tampoch ella pogué salvarse.

Faltantli l' auxili de las tropas francesas, ha

tingut de veure á la Italia unida plantar sa bandera en lo famós Quirinal, y establir sa capital en la ciutat dels Césars, deixant al papa despossehit pera sempre del poder temporal.

¡ Ploréu, católichs, ploréu! Ara l' infalible podrá dir, parodiand aquella célebre quarteta:

Apreneu, devots, així
de quin modo 'l mon se mou;
avans tot era per mi
y ara tots m' amagan l' ou.

LO CAMP Y LA CIUTAT (1)

QUADRO DE COSTUMS

VI

Continuació

Mentres dalt de la masia están reunits los senyors de Barcelona ab la familia pagesa fent compliments y fleumarías y donant escusas fútils per sa completa invasió, baix de la entrada están l' hereu Pep y 'l mosso Pau desguarnint las cabalcaduras, tot sostenint la conversa següent:

—Com suo, noy... quin viatge més afadigos... més hauria valgut cavar!...

—Bah; no 't queixis! Has arribat sens haberse trencat lo santi-di-guixi ni haberse desencolat la polémica, de lo que 'n pots donar gracias á Deu.

—Si tu haguesses tingut de corre de l' una á l' altre y aturar las mulas, y sostenir á las senyoras porque no cayguessen, y ohir aquells eterns xisclets, y sobre tot agafar aquell malehit gossot de la vella, que sembla 'l seu enamorat, no te 'n riurias, Pau. Pero com tu feyas gresca ab la Pepa y te entretenias ab la Tomasa...

—No veus que no sab d' anar á caball y sempre se tirava en darrera? ¡No hauria calgut més sino que s' hagués tombat y hagués malmés á la criatura, ensenyantnos lo que no podém veure los bons cristians!...

—Ah; ja!... Mes digas; no es un gust ben estrambólich l' anar pe 'l mon una senyora ab una bestiola tan llejta y lleganyosa com aquell gossot pelut; amohinant á la gent ab lo seu constant; ay que lo Minini cau, lo Minini ensá, lo Minini enllá! y cuydantse més del seu Minini malehit que del seu home y dels seus fills?

—Sabs qué es? Quan vaig anar per la quinta á Barcelona, senti á dir que las senyoras y 'ls gossots falders tenen un conveni que ni 'l marit ni 'ls fills lo poden desempenyar, y per aixó s' entenen com carn y ungla.

—No ho entench; ¿esplicat!

—Noy, quina feyna! ¿no sents que 'ns cridan pera sopar?

VII

Sia efecte dels ayres saludables de la montanya, ó del cansament del viatge, ó be del desitj de assaborir lo vi posat en fresch y la escarola tendre que 's mostra sobre la taula parada, lo cert es que al primer avis de *¡a sopar, si son servits!* obehint al antich adagi de «á la taula y al llit, al primer crit», tothom compareix á ocupar lo punt.

No faltan pas, pero, algunas cerimonias sobre la cadira que deu ocupar cada hu, refusant tots, los sitis de preferencia, mes desitjant esser aprop de la cassola.... pero aixó interiorment.

Fins la mestressa Agna s' asseu á taula, contra la costum montanyesa de no tenerhi puesto las donas fins que 'ls homes hagen menjat.

Y 'l sopar comensa y ningú enrahona, preferint engullir algun bossí y algun trago ó vas de vi gemat.

Ni l' *estómago* de D. Elvira dona senyals de insubordinació, ni l' *anemia* de la Leonor dona signes d' existencia.

Tothom *endrapa* que es un pler.

Mentrestant lo Minini, que 's deu creure olvidat de sa inseparable amiga, aprofita aquells moments pera *comprárselas* y anar á seguir lo *recinto*.

Mes es lo cas que 's topa en la sala ab un gros gos perdiguer que no deu volguer competencias en lo seu departament.

Y com es lley antiga entre 'ls gossos que al trobarse se registrin lo passaport, lo Turch y lo Minini ho feren mutuament.

Prou sembla quedar satisfet lo Minini del regoneixement, puig que remena la cúa y 's disposa á seguir sa expedició; mes lo Turch no deu trobar los documents ben arreglats, quan no fent cas de las festa del falder se li tira á sobre, y 'l revolca, y li arrenca la llana, y 'l mossega; y li fa fer uns crits y grinyols tan esgarrafosos, que obligan á fer caure de la forquilla un tros de rostít

(1) Véginse los números 18 y 22 de LA TRAMONTANA.

que D. Elvira se portava tranquilament á la boca pera restaurar lo pahidor.

—Ay lo Minini!... exclama ab veu nerviosa y adolorida.

—No tingui por, no será res! li responen; y després de repartir uns y altres algunas solemnes garrotadas y puntadas de peu sobre las costellas del perdiguerás, se veu obligat á deixar sa presa tot amagantse sota de un banch y fent ganyotas estrambóticas per traürerse la llana de sa victima d' entremitj dels caixals.

D. Elvira agafa al seu gossot estimat, y... ¡Té sanch! exclama, y li fa tantas festas y posturas, y 'l gira tant y 'l volta y l' espolsa, y demana vinagre y aygua, y tantas tonterias, y li diu unas caricias tan expressivas, que per fi ningú pot deturarse las ganas de riure, y per poch acaban per una riallada general.

D. Joan, que coneix lo paper ridicul de sa esposa, diu: —Aixó no ha sigut res; tornémens á sopar.

Y tots continúan l' interromput sopar, á excepció de la senyora, que la emoció li ha pres lo gust de menjar, lo que dona no poch motiu als somrisos y ditxos dels pagesos jovens y fins dels vells, que no comprenen tan extremat carinyo per un gos.

La Leonor sembla que no s' ha afectat pas gayre; á lo menys no 's comprén que hage perdut l' apetit.

¡Bah! Efectes dels ayres de la montanya.

VIII

No ressenyarém pás á pás la estada dels forasters barcelonins en la masia.

Bastará que indiquém lo género de vida que adoptan y que assenyalem algun incident que com lo del Minini vingue á destorbar lo goig de la expedició.

Encara que D. Joan es un d' aquells senyors de Barcelona que predicen respecte á la veda y que volen tractar als cassadors com á criminals ab lo sagrat fi y efecte de que ells pugan trobar forsa cassa quan los vinga be, ficantse en las propietats dels altres ab collas interminables de gossos y destruhint fruyts y plantas y parets, sense atendre al mal que 'ls conills y perdius causan en sembrats y vinyas, y sense considerar que 'l duenyó de la propietat també 'n gusta de menjar de tant en tant algun cap dels que ell manté ab sos productes y dels que n' es duenyó segons la lley; per més que sia en temps de veda, accepta la invitació de anar lo dia següent á cassar, posanthi pero algun reparo y alguna fingida repugnancia, y aixís surten l' endemá ell, l' amo y l' hereu ab tota la manada de gossos á punta de dia á donar mal temps á las ignocentas feras del bosch.

Y la cassa morta al mati se la menjan á la tarde; y 'l dia següent se repeteix la funció ab gust y alegria, y aixís passa 'l bon senyor lo temps de sa estada al camp sens temor als Mossos de las Esquadras ni als Guardias civils.

De las senyoras será millor parlarne en lo capítol següent.

Vicents de FEBRER

(Seguirá)

CUENTO

(IMITACIÓ)

Velshi aquí que era un rectó que tenia pe 'l cassá, com casi tot capellá, una molt gran afició.

Y velshi aquí que un dia tip y cansat de voltá sense podé á un trist pinsá pendre be la punteria;

—¿Qué faig? digué ab afició; torná á casa no pot sé', torná á casa sense re fora massa humillació.

En aixó passa una dona ab un conill á la má, y 'l mossen cregué trobá una sortida molt bona.

Compra á la dona 'l conill, dintre del bosch s' encamina, y á la soca d' una alzina lo lliga be ab un cordill.

Mitj riu de satisfacció, puig ha sortit del apuro; si bé l' hi costa mitj duro, en cambi omplirá 'l sarró.

Alsa 'l gatillo, y amorra l' arma á 'n al pobre conil: dispara... trenca 'l cordill y 'l conill encara corra.

VÍCTOR SOLER

Responent á lo que diguerem en nostre penúltim número sobre la suscripció Arrufat, se 'ns presentá un recibo del senyor Francisco Puigjaner, per la cantitat de 217,50 rals. á que pujava la suscripció oberta en LA TRAMONTANA.

Lo senyor Puigjaner havia portat lo vellet Arrufat al establiment protestant del carrer de la Providencia de Gracia, ahont morí; y resultant que no s'habian pagat los gastos de la malaltia, s'ha fet entrega de la cantitat recaudada per nosaltres á D. Jordi Laurance, com saldo de comptes per los gastos mencionats.

Lo senyor Laurance es lo representant del local ahont se recullí y cuydá com mereixia 'l vellet Arrufat.

Lo recibo está en nostra Administració á disposició de qui vulga examinarlo.

Debém fer constar que si habém retardat algun tant en invertir los fondos recaudats per nosaltres, ha sigut per' assegurarlos de que 'ls diners s'empleaban degudament.

Se 'ns ha ofert una nota detallada dels gastos de la enfermetat, que publicarem quan estigui en poder nostre.

Segons diu un periódich viscaí, lo rector de Munguia s'ha pulit la custodia á un quidam per cinch mil y pico de rals.

Quan se venen las eynas del ofici, es senyal que 'l negoci no dona.

¡Mal auguri pe 'l catolicisme!

La *Gaceta* de Madrit ha publicat lo decret demanant QUARANTA CINCH MIL HOMES per anar al quartel.

Ho fem present á *La Campana de Gracia*, que tant va entusiasmarse quan l'home del tupé maná suspendre las operaciones de quintas de aquest any, prometent rebaixar la exorbitant xifra de 45 mil homes que habia demanat en Cánovas.

Diu *El Diluvio*:

«Ja son tres los marineros que han mort á conseqüencia de la catástrofe ocorreguda en Vigo al fer exercicis de canó la corbeta de guerra *Tornado* obsequiant als reys.»

¡Que haya un cadáver más, que importa al mundo! digué Espronceda.

Ha mort l'aplaudit actor Gervasi Roca en lo estat més deplorable, y á pesar del apreci que habia merescut, la generalitat, casi ningú, se 'n recordava en sa llarguíssima malaltia.

Preném de la *Revista Social*:

«A Baquio (Vizcaya) s'ha ensorrat lo teulat de la iglesia, sepultant á quatre infelissos treballadors, morintne dos al acte y quedant los restants sense esperansas de vida.

«Lo més bo del cas es que aquestos desgraciats s'habian ofert á treballar de franch á la casa de Deu, y per sa fe relligiosa, Deu los ha cridat pera pagárloshi 'l jornal que relligiosament habian guanyat.

«¿Creurían aquestos treballadors que en la societat hi han explotats y explotadors?»

«¡Pobres mártirs del fanatisme y de la explotació!»

Los conservadors cridan molt ponderant las ilegalitats que 'l govern actual diuhen que ha comés en las elecciones.

Concedit aixó. Pero ¿y vosaltres? Si al cap-de-vall tots feu lo mateix, ¿per qué tirárvosho en cara?

Més valdria que s'ho callessin tots, y aixís darian. méns escándols.

De Sentmanat y de Mura han aparegut duas actas de las elecciones de cada població, ab la particularitat que mentres las unas donavan 176 vots al senyor Moradillo y 2 solzament al senyor Rodó, las altres ne donavan 163 á 'n aquest y un no més al primer.

Y en cambi l'acta de la elecció de Sans diuhen que s'ha perdut.

¿En qué consisteixen aquestos miracles?

En las elecciones de Amer, á pesar de molts electors jurar y rejarar que habian votat al senyor Ametller, y de haber lo mateix candidat vist la candidatura que molts amichs d'ell anavan á depositar á l'urna, en l'escrutini resultá que no tingué cap vot dit senyor, deixant ab un pam de nas á tots los que 's creyan haberlo votat.

Va progressant de tal modo la forsa miraculosa en que s'empapan las qüestions electorals, que aviat la mateixa aygua de Lourdes y 'l pe-rolet de sant Joseph serán fullaraca al costat de una urna *expressadora* de la voluntat nacional.

Traduhim:

Un carcunda, al protestar en *El Fénix* contra las ocurrencias de Roma, diu molt formal:

«Protesto contra todas mas potencias.»

Y la memoria, l'enteniment y la voluntat tocaren pipa horrorisadas del cos del neo.

Lo secretari d'Estat de la República de Sant Marino, acusat de haber acceptat diner pera ajudar al restabliment de una casa de joch en la República, acaba de ser condemnat á vuyt anys de traballs forçats, á la pèrdua de sos títols y dignitat, sense poder ocupar cap més lloch oficial en dita República.

Si aixó 's practiqués rigurosament en Espanya, no volém pas dir quants funcionarios públics tindrian d'anar á presiri.

¿Quánts ne quedarian.....?

A San Privat, provincia de Gerona, van fer pregarias perque ploqués.

Contan que va ser tan gran la devoció ab que feren la demanda, que Deu, enternit sens dulte, volgué complaurels, y 'ls enviá... una forta pedregada que destruí completament en aquell terme lo poch que habia resistit á la sequia.

¡Oh inescrutables designis de la Providencia, que donas gat per llebra als bons católics, ó sia pedra per aygua!

En Tanner diuhen que 's prepara á fer un nou dejuni que te de durar vuytanta dias.

Proposo, si 'n surt be, que se 'l nombri president honorari dels mestres de escola y contribuent espanyol.

A Fransa un tal senyor Camus, que volia esser diputat, tingué rahons ab lo president de un comité, y 's desafiaren.

Va esplicarho á la dona; aquesta corregué á dirho al comissari de policia, per evitar desgracias, y al tornar á casa seva trobá al marit que s'habia penjat per évitar un ridícol.

Ja voldria jo que tots los diputats del mon fossen tan puntosos com aquest senyor.

A l'Abissinia 'ls indigenas, cremats ab la predicació dels católics, han agafat á un bisbe y quatre capellans, creyentse que 'ls tractarán á estil carlí.

¿Volen dir que á l'Abissinia no son civilisats?

Francament, m'estranya, perque entre nosaltres passa al revés.

Aquí 'l bisbe Caixal feya d'abissinio y molts lliberals pagavan la patenta.

Quan tots los mortals tinguém:
Una sola patria, l'Univers;
Una sola mare, la Justicia;
Una sola germana, la Virtut;
Una sola arma, la Veritat;
y 'ns illumini la extensa y clara llum de la Instrucció, llavors, sols llavors, será possible la llibertat de veras.

La caritat tal com se practica, es la major hipocressia; tal com deu practicarse es la major virtud.

Qui dona 'l que li sobra, no dona res.

EPIGRAMAS

Fent volá al terrat la grua,
l'altre dia á la Treseta
digué 'n Pepet:—Mira noya
que depressa se m'aixeca.

FREIXETA PETIT

La senyora Francisqueta
cert dia perdé una clau,
y un manyá jove y molt brau
aná á obrirli l'escaleta.
—¿Sens eynas? ella digué,
¿podréu obrir? ¡qu' es estrany!
—Senyora, es que pe 'l seu pan
porto una clau que hi va be.

XARAU

CANTARELLAS

Tos ulls, com lo sol, no poden
mirarse de fit á fit;
foll d'amor per tú estich, noya,
des que ab ells vaig se atrevit.

Te un color ta cabellera
de rovell, que 'm te encisat;
y ab ella, nineta hermosa,
molt fort tens mon cor lligat.

Dónam lo sí que 't demano,
no 'm fassis més esperá,
que 'l meu amor, esperantse,
tinch por que 's rovellará.

NOY RICHT

XARADA

Una noya *dos tercera*
que de nom se diu *total*,
va menjá una *dos primera*
que á la pobre l'hi feu mal.

GEROGLÍFICH

K da K

Ka E

SIMON

PATALE FIGA Y LLANSOL

SOLUCIONS

Á LAS CABORIAS DEL NÚMERO PASSAT

CONVERSA : S tasta

XARADA : S e-ma

ENTRE LA ESPASA Y LA PARET

—Y bé, ¿qué volen que 'ls diga?
tot aixó será vritat;
mes si 'l que 's promet obliga,
¿quí podrá ser diputat?...